

## Ny förädling är bättre kontrollerad

(Hbl 1.2.2005)

(Bild: En spruta står på åkern)

**Det enda sakpåståendet** i redaktör Rämös inlägg (Hbl 26.1.) är att "GM-frönas problem är förknippade med instabilitet". Men det stämmer inte.

Egenskaperna hos gm-förädlade grödor har bevarat sin kvalitet bra till förbrukarnas belåtenhet genom åren. Alla växtsorter förändras av naturliga skäl under odlingens gång. Därför kvalitetskontrolleras egenskaperna. För att upprätthålla hög kvalitet, levererar förädlaren med jämna mellanrum rengjorda "förädlarfrön" som läggs till utsädet.

Vid gamla "lantsorter" och "ideologisk" odling där produktkvaliteten inte är avgörande skulle mer genetisk råddighet accepteras, eftersom enformighet bara är ett praktiskt begrepp utan biologisk värde. Ändå utför u-ländernas småbrukare en intensiv upprätthållande förädling i sina lantsorter varje år, annars skulle sorternas specifika egenskaper mycket snabbt förloras.

**Ny förädling är tryggare** och bättre kontrollerad än gammal. Speciellt lovande är växternas nya minikromosomer genom vilka man kan förädla fram rena nya gener. I den egna lilla kromosomen är det möjligt att reglera genernas aktivitet utan störning från (obekant) genomgivning. I traditionell förädling kan man inte arbeta lika kontrollerat.

Initiativrika småodlare i världen förädlar ivrigt sina grödor genom korsning mellan gm-sorter och sina egna lantsorter. Som resultat fås många förbättrade lokala sorter, vars kvalitet och livskraft har utvecklats genom att man tillfört dem nya egenskaper. Dessa hemgjorda gm-sorter tillverkas till exempel i Brasiliens fattiga områden dit småbrukarna smugglar "gensoja" från grannländerna.

I Indien har insekttolerant Bt-bomull visat sig vara en storsuccé och odlingsarean växer med 400 procent per år (ISAAA 2004). I själva verket är hänförelsen mycket större då majoriteten av odlarna använder så kallat grått utsäde som inte syns i statistiken. Indierna har själva åstadkommit Bt-bomullssorter som passar för lokala förhållanden och dessa producerar där till och med bättre än Monsanto-bolagets ursprungliga sorter!

Bönderna i Mexiko vill ha bättre insekttolerans för sin majs och smugglar därför Bt-majs in i landet. Enligt hundraårig tradition sår de en näve "bättre" majs tillsammans med sina lantsorter och låter växterna korsa sig naturligt. Efter några år har de en konkurrenskraftigare version av sin lantmajs.

En fördel med detta är faktiskt att ökad insekttålighet även förbättrar den numera sällsynta urmajsens (teosint) överlevnadsmöjlighet i naturen.

På grund av aktivisternas propaganda vågar inte Mexikos regering ge officiellt lov till verksamheten. Tydligt borde fattiga bönder fungera som åkrarnas museivaktmästare! En grotesk feltolkning av Rios biodiversitetsavtal tycker jag.

**Dr. Ho** (Hbl 26.1.) förnekar att hon tror på homeopati. Ändå "säljer" hennes egna hemsidor både vattnets minne och "sammanväxt av människans och vattnets medvetande" som kvantfysik. Vilket humbug!

Hon önskar få tacksägelsefester för gamla potatisar när de "överlåter sitt kall att mata människosläktet för nypotatis". Men ockultism föder oss inte, utan kunskapen. Potatis var en giftväxt som inte "ville" bli äten. Gifthalten minskades genom förädling.

Dessa är dock bara små detaljer jämfört med den massa biologiskt strunt som den pluttiga Bioturvayhdistys-föreningen har slagit i oss ur hennes ho under årens lopp.

I England tog forskarna sig tid att berätta om vetenskap i publiciteten och "genmotståndarna" har minskat med hälften på fem år. (Således krävde Bioturva-föreningen vid genseminariet 9.2.2002 att våra styvnackade biologiforskare borde ges sparken!)

En docent är en universitetslärare, men även medborgarna har rätt till sanningsenlig information. Jag skrev om genteknik redan på 1980-talet. Då var jag mycket kritisk. Nu när tekniken infriar förväntningarna vill jag skriva även om detta.

Jussi Tammissola  
docent  
Helsingfors